

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-336-26>

УДК 657.1

ВАЛЬКОВА Наталія

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0003-1013-5032>

e-mail: valkovanv@khmnu.edu.ua

ОВОД Лариса

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0002-7719-7046>

e-mail: ovodl@khmnu.edu.ua

ВПЛИВ КЛАСИФІКАЦІЇ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ НА ОБЛІКОВИЙ ПРОЦЕС ТА ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті проаналізовано сучасні підходи до класифікації зобов'язань, визначено проблемні питання відображення в обліку окремих видів зобов'язань, систематизовано існуючі види класифікації зобов'язань та проаналізовано доцільність застосування окремих класифікаційних ознак. Досліджено вплив класифікації зобов'язань на обліковий процес, формування фінансової звітності, прийняття оперативних та стратегічних управлінських рішень та аналіз фінансового стану підприємства. Запропоновано розділяти такі види заборгованості, як заборгованість перед іноземними постачальниками за приналежністю до операційної та неопераційної діяльності з метою спрощення процесу обліку доходів та витрат від переоцінки заборгованості в іноземній валюті на дату балансу. Обґрунтовано необхідність класифікації зобов'язань за черговістю погашення з метою планування формування та використання грошових потоків в процесі функціонування підприємства.

Ключові слова: зобов'язання, забезпечення, класифікація зобов'язань, облік зобов'язань

VALKOVA Nataliia, OVOD Larysa

Khmelnytskyi National University

THE IMPACT OF LIABILITY CLASSIFICATION ON THE ACCOUNTING PROCESS AND THE FORMATION OF ENTERPRISE REPORTING

In the modern context, managing a company's economic activities requires an accurate and comprehensive approach to liability accounting, as liabilities are a critical component of the sources of asset formation and directly influence the company's financial stability and liquidity. Liabilities are an integral element of the enterprise's financial relationships with other economic entities, government authorities, employees, and others, necessitating precise accounting and timely settlement.

The article analyzes contemporary approaches to the classification of liabilities, identifies problematic aspects of accounting for specific types of liabilities, systematizes existing classification methods, and examines the appropriateness of applying particular classification criteria. The impact of liability classification on the accounting process, the preparation of financial statements, the adoption of operational and strategic management decisions, and the analysis of the enterprise's financial condition is also explored. It is proposed to distinguish between debts owed to foreign suppliers based on their attribution to operating or non-operating activities to simplify the accounting process for income and expenses arising from the revaluation of foreign currency debts at the balance sheet date. The necessity of classifying liabilities by their maturity dates is substantiated to facilitate the planning of cash flow formation and usage during the enterprise's operations.

The classification of liabilities is a vital component of the accounting process that significantly affects the quality of accounting information and management decision-making. Proper classification helps avoid errors in liquidity calculations, simplifies the accounting process, enhances internal control, and ensures the reliability of financial reporting. Future research should focus on developing methods for detailed accounting of specific types of liabilities, which would improve the transparency and relevance of financial information for various user categories.

Keywords: liabilities, collateral, liability classification, liability accounting

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В сучасних умовах управління господарською діяльністю підприємства вимагає точного і комплексного підходу до обліку зобов'язань, адже вони є складовою джерел формування активів підприємства та безпосередньо впливають на фінансову стійкість і ліквідність компанії. Загально визнана оптимальна частка зобов'язань у складі пасивів підприємства знаходиться в межах від 30% до 50%. Якщо частка зобов'язань є меншою за 30% - це може свідчити про низьку фінансову залежність, що вважається позитивним з одного боку, але з іншого - може означати обмежене використання потенціалу залучення позикового капіталу для фінансування розширення діяльності підприємства. Зобов'язання є невід'ємним елементом фінансових взаємовідносин підприємства з іншими суб'єктами господарювання, державними органами, працівниками тощо, а тому вимагають чіткого обліку і своєчасного погашення. Крім того, як зазначає Любар О.О., недоліки в обліку зобов'язань можуть призводити до викривлення фінансової звітності, що ускладнює прийняття управлінських рішень. Класифікація зобов'язань відіграє важливу роль в забезпеченні прозорості облікової інформації, що важливо як для внутрішніх користувачів, так і для інвесторів, кредиторів і зовнішніх контролюючих органів. Відсутність єдиного підходу до класифікації

може призводити до викривлення фінансових показників, впливати на об'єктивність аналізу та ускладнювати управління фінансовими потоками підприємства

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням обліку зобов'язань, впливу їх класифікації на обліковий процес та якість облікової інформації присвячені праці таких науковців як: Гончарук С.М.[1], Зарудна Н.Я.[2,3], Кудлаєва Н.В.[4], Кундеус О.М.[3], Матюха М.М.[5], Пугаченко О.Б.[2], Чорненька О.Б.[6] та інших[7-9]. Проте, питання подальшого удосконалення системи обліку та класифікації зобов'язань, з метою ефективного управління ними та запобігання негативного впливу на фінансовий стан підприємства та результати діяльності, є актуальним і потребує подальших досліджень.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, ЯКИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Попри значний внесок науковців у розвиток класифікації та обліку зобов'язань, залишаються відкритими питання щодо інтеграції національної облікової практики із міжнародними стандартами, а також необхідність у деталізації окремих видів зобов'язань з метою їх обліку залежно від природи їх походження, юридичного обґрунтування, та економічних наслідків залучення у систему фінансування діяльності підприємства. Наукові дослідження часто узагальнюють проблеми, пов'язані з класифікацією зобов'язань, залишаючи поза увагою специфічні особливості окремих видів зобов'язань, таких як забезпечення майбутніх витрат і платежів чи облік зобов'язань у кризових умовах.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження впливу класифікації зобов'язань на процес обліку зобов'язань та формування облікової інформації про зобов'язання, яка використовується у фінансовій та управлінській звітності підприємств. Зокрема, дослідження спрямоване на уточнення критеріїв класифікації зобов'язань, їхнього впливу на якість звітної інформації та розробку рекомендацій для підвищення ефективності бухгалтерського обліку та контролю зобов'язань в процесі управління діяльністю підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Сучасні підходи до класифікації зобов'язань у вітчизняній системі обліку частково забезпечуються на нормативно-законодавчому рівні, а саме: НП(С)БО 11 «Зобов'язання»[10], Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (далі Інструкція №291) [11], НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»[12] та Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності [13]. Загальний підхід у всіх згаданих документах до класифікації зобов'язань – це їх поділ за терміном погашення (довгострокові та поточні); видом контрагента (банки та інші фінансові установи, інвестори, орендодавці, постачальники, податкові органи, працівники, органи соціального та пенсійного страхування, покупці (аванси одержані) та інші кредитори), зобов'язання з визначеним або невизначеними терміном та/або сумою погашення (зобов'язання та забезпечення). Крім того Інструкцією №291[11] передбачено поділ окремих зобов'язань за валютою. Варто зазначити, що МСБО 1 «Подання фінансової звітності»[14] та МСБО 37«Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи»[15] по суті передбачено подібну класифікацію. Стосовно визначень «довгострокові» та «непоточні», на нашу думку, це пов'язано із неточностями у перекладі у різні періоди часу.

У своїй праці Гончарук С.М. та Войтович Н.В. [1] звертали увагу на певний перелік неузгодженостей між національними та міжнародними стандартами та обґрунтували необхідність гармонізації вітчизняного обліку зобов'язань до міжнародних стандартів, наголошуючи, що відповідність національних стандартів МСБО сприятиме полегшенню порівняння фінансових звітів між підприємствами різних країн і підвищить прозорість звітності для іноземних інвесторів. Варто зазначити, що з часом, станом на сьогодні частина зазначених проблем усунута, наприклад здійснено розподіл забезпечень на довгострокові та поточні у фінансовій звітності, проте більшість проблем залишилися не вирішеними. Особливо варто зауважити неузгодженості перекладів міжнародних стандартів. Яскравим прикладом такої неузгодженості є непередбачені або умовні зобов'язання у перекладі МСБО 37 станом на 01.01.2012 року назва якого була «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи», а у редакції 2016 року – «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» [15]. Крім того визначення непередбачених зобов'язань в НП(С)БО 11 та МСБО 37 по суті є ідентичними, отже варто відредагувати НП(С)БО 11.

Класифікація зобов'язань дозволяє краще прогнозувати фінансові потоки, а також забезпечує об'єктивну оцінку ліквідності та платоспроможності підприємства. Як зазначено у дослідженні Любар О.О. [8], належний облік і відображення кредиторської заборгованості є основою для ефективного управління фінансовими ресурсами, що важливо для прийняття управлінських рішень у рамках стратегічного управління. Різні типи зобов'язань впливають на розрахунок основних фінансових показників, таких як загальна ліквідність, рентабельність та фінансова стійкість підприємства. Важливо, що розподіл зобов'язань

на підставі економічної сутності дозволяє чітко відображати майбутні економічні вигоди або витрати, як зазначає Гончарук С.М., Войтович Н.В. [1]. Це забезпечує достовірність звітності, що є важливим для зовнішніх користувачів інформації. Матюха М.М. зазначає, що поділ на договірні та бездоговірні зобов'язання також є важливим, адже це сприяє контролю за строками погашення і забезпечує прозорість у розрахунках [5]. Пугаченко О.Б. та Зарудна Н.Я. у своїй роботі приділяють увагу внутрішньому контролю за довгостроковими зобов'язаннями також акцентуючи увагу на необхідності систематизованого підходу до класифікації зобов'язань з метою контролю за розрахунками, що, на їхню думку, допомагає уникати ризиків прострочень та підвищує ефективність управління борговими зобов'язаннями [2]. Узагальнення класифікації зобов'язань в проаналізованих джерелах та пропозиції, щодо класифікації зобов'язань наведено у таблиці 1.

Крім наведеної в таблиці 1 класифікації, Чорненька О. Б.[6], Белозерцев В. С., Худякова О. С. [7], Любар О. О. [8], Олійник Т. О., Каракулова А. П. [9] пропонують класифікацію зобов'язань за видом контрагента. Також Чорненька О. Б.[6], Белозерцев В. С., Худякова О. С. [7] пропонують поділ зобов'язань за об'єктами виникнення, проте, переліки в межах класифікаційних ознак не є повними. В свою чергу вважаємо доцільною класифікацію зобов'язань «за впливом на об'єкти обліку в результаті виникнення».

У класифікацію «за ймовірністю погашення» вважаємо варто додати непередбачені зобов'язання, оскільки непередбачене зобов'язання – це теперішнє зобов'язання, що виникає внаслідок минулих подій, але не визнається, оскільки малоімовірно, що для врегулювання зобов'язання потрібно буде використати ресурси, які втілюють у собі економічні вигоди, або оскільки суму зобов'язання не можна достовірно визначити» [10].

Нами запропоновано класифікацію зобов'язань «за потенційним виникненням додаткових зобов'язань», така класифікація важлива, оскільки потенційно виникнення зобов'язань веде до збільшення витрат підприємства, та потреби у грошових коштах з одного боку, з іншого – потрібно враховувати, що не на всі зобов'язання по виплатах працівникам нараховується ЄСВ. У класифікації «за видами діяльності» Любар О. О. [8], Олійник Т. О., Каракулова А. П. [9] приділено увагу некомерційній і комерційній діяльності, натомість більш важливим є поділ діяльності на операційну, фінансову та інвестиційну, а також відокремлення операційної діяльності від іншої, оскільки Інструкцією №291[11] та НПСБО 21 «Вплив зміни валютних курсів»[16] передбачено окреме відображення обліку доходів і витрат від операційних курсових різниць та неопераційних (які виникли в результаті фінансової та інвестиційної діяльності) курсових різниць, тому, на нашу думку, з метою впорядкування переоцінки зобов'язань перед іноземними постачальниками, зокрема на дату балансу, необхідним є відокремлення зобов'язань перед постачальниками, які належать до операційної діяльності та тих, які стосуються інвестиційної діяльності, а саме - пов'язані із придбанням необоротних активів.

Стосовно поділу зобов'язань на монетарні та немонетарні, цей поділ є важливим в процесі аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства, в тому числі формування балансу ліквідності, оскільки погашення не всіх зобов'язань потребує негайного залучення грошових коштів, погашення немонетарних зобов'язань потребує опосередкованого залучення грошових коштів через придбання активів та здійснення витрат для створення/придбання немонетарних активів, які мають бути передані для погашення немонетарних зобов'язань. Те саме можна сказати й стосовно немонетарної дебіторської заборгованості, шлях перетворення якої на грошові кошти подекуди довший за шлях перетворення на грошові кошти запасів, не кажучи про аванси постачальникам за постачання необоротних активів.

Розподіл в обліку заборгованості за видами діяльності важливий для формування Звіту про рух грошових коштів як за прямим так і непрямим методами, це стосується зокрема зобов'язань перед постачальниками, за одержаними авансами, з нарахованих відсотків, зокрема, тих що враховуються у собівартості кваліфікаційних активів, процес створення яких може належати як до інвестиційної так і до операційної діяльності; кошти цільового фінансування та доходів майбутніх періодів також можуть належати до різних видів діяльності.

Поділ зобов'язань за правовою врегульованістю, як правило відповідає розподілу зобов'язань в Інструкції №291 [11], з урахуванням окремих виключень, як от зобов'язання, які обліковуються на рахунках 54 та 64 є податковими; 651 та 663 – соціальними; 471, 66 – трудовими; 663, 685 – цивільними; 47, 48, 50-53, 55, 60-63, 67,68 – господарськими; 642 – адміністративними (адміністративні штрафи). Хоча, як бачимо, не всі рахунки чітко належать до зобов'язань певного виду правового регулювання, така класифікація зобов'язань є важливою в контексті визначення першочерговості погашення зобов'язань, як в процесі здійснення господарської діяльності суб'єктом господарювання так і у випадку його ліквідації в наслідок банкрутства, оскільки неправильно визначений порядок погашення зобов'язань може спричинити їх збільшення та, як наслідок, збільшення витрат.

Таблиця 1

Класифікація зобов'язань в теорії та практиці обліку*

Класифікаційна ознака, джерело	Класифікація	Джерело, окремих складових
За способом (формою) погашення [5, 6]	Монетарні	
	Немонетарні	
За своєчасністю погашення [5, 6, 7, 8, 9]	Непрострочені	
	Пролонговані	
	Прострочені	
За терміном погашення [10,11,12]	Поточні	[5, 6, 7, 9]
	Довгострокові	[5, 6, 7, 9]
	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	[7]
За ймовірністю виникнення [13]	Наявні (фактичні)	
	Непередбачені	
За ймовірністю погашення	Нормальні	[6, 7]
	Сумнівні	[6, 7]
	Безнадійні	[6, 7]
	Непередбачені	**
За черговістю погашення	Податкового боргу	[17]
	За договірними зобов'язаннями	[18]
	При банкрутстві (6 черг)	[19]
За визначеністю критеріїв визнання (терміну та суми) [9, 10]	Зобов'язання	
	Забезпечення	
	Непередбачені зобов'язання	
За способом оцінювання [6]	За первісною вартістю	
	За чистою вартістю реалізації	
	За теперішньою вартістю	
За забезпеченістю [6, 7]	Забезпечені	
	Незабезпечені	
За обсягом [6]	Незначні	
	Допустимі	
	Критичні	
За потенційним виникненням додаткових зобов'язань**	Відсоткові	[8, 9]
	Безвідсоткові	[8, 9]
	Є базою нарахування ЄСВ	
	Не є базою нарахування ЄСВ	
За плановістю [6]	Планові	
	Позапланові	
За виникненням за приналежністю до операційного циклу [7]	В ході нормального операційного циклу	
	Не в ході нормального операційного циклу	
	З порушенням операційного циклу	
За видами господарської діяльності [8, 9]	Комерційні	
	Некомерційні	
За належністю до операційної діяльності**	Операційні	
	Неопераційні	
За належністю до виду діяльності**	Операційні	
	Фінансові	
	Інвестиційні	
За юридичним походженням**	Договірні	
	Нормативно-законодавчі	
	Добровільні	
За правового врегульованістю**	Трудові	
	Цивільні	
	Господарські	
	Адміністративні	
	Податкові	
	Соціальні	
За валютою розрахунків [6, 7]	В національній валюті	
	В іноземній валюті	
За національною ознакою контрагента [6]	Вітчизняні	
	Іноземні	
За приналежністю контрагента до суб'єкта господарювання [8]	Внутрішні	
	Зовнішні	

*Сформовано та доповнено автором на основі [5-13]; **Доповнено автором

В цьому контексті наступною варто розглянути класифікацію зобов'язань в залежності від черговості її погашення за видами: заборгованість з податкового боргу, заборгованість за договірними зобов'язаннями, заборгованість перед кредиторами у випадку банкрутства. Заборгованість з податкового боргу відповідно до п.131.2 ст. 131 ПКУ [17] при погашенні податкового боргу в першу чергу здійснюється погашення податкового зобов'язання, в наступну – штрафу, і в останню чергу – погашення пені. Що стосується погашення договірних зобов'язань, то зазвичай такий порядок має визначатися договором, або

спеціалізованим нормативно-законодавчим актом, в іншому випадку погашення договірних грошових зобов'язань здійснюється ст. 534 ЦКУ [18]: у першу чергу відшкодовуються витрати кредитора, пов'язані з одержанням виконання; у другу - сплачуються проценти і неустойка; у третю - основна сума боргу. Крім того, важливо пам'ятати про черговість задоволення вимог кредиторів під час ліквідації підприємства, якого визнано банкрутом. Така черговість визначається ст. 64 Кодексу України з процедур банкрутства [19]: у першу чергу здійснюються виплати заробітної плати та пов'язані з ними страхові виплати, судові витрати в господарському суді та витрати на аудит; у другу чергу сплачуються зобов'язання, що виникли внаслідок заподіяння шкоди життю та здоров'ю громадян; у третю чергу – вимоги щодо сплати податків і зборів; у четверту - вимоги, не забезпечені заставою; у п'яту - внески працівників до статутного капіталу; у шосту – всі інші вимоги. Порушення будь-якої черговості погашення зобов'язань може призвести до податкової, адміністративної, і навіть кримінальної відповідальності, а також додаткових витрат на судові процеси, штрафи тощо. Отже, як бачимо, питання класифікації зобов'язань за черговістю її погашення є важливим: має прямий вплив на результативність діяльності підприємства та рішення керівництва підприємством, щодо використання оборотних коштів у діяльності підприємства.

Важливим питанням є виділення в окрему групу зобов'язань, які виникли в процесі прямого залучення грошових коштів на підприємство, або забезпечують відтермінування передачі грошових коштів на погашення зобов'язань, на які нараховуються відсотки або здійснюється дисконтування з метою визначення теперішньої вартості, оскільки порядок відображення в обліку таких зобов'язань може впливати на визначення прибутку до оподаткування, що, в свою чергу, може потягнути за собою податкові санкції. Такими помилками можуть бути: неправильне віднесення на витрати сум відсотків, які підлягають капіталізації, та заниження доходів через невиконане дисконтування (неналежну оцінку) зобов'язань.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отже, можна зробити висновок, що класифікація зобов'язань є важливим елементом облікового процесу, який значно впливає на якість облікової інформації та прийняття управлінських рішень. Класифікація дозволяє уникати помилок у розрахунках ліквідності, спрощує обліковий процес, покращує внутрішній контроль і забезпечує достовірність фінансової звітності. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці методів деталізованого обліку для окремих видів зобов'язань, що дозволить підвищити прозорість та релевантність фінансової інформації для різних категорій користувачів.

Література

1. Гончарук С.М., Войтович Н.В. Гармонізація обліку зобов'язань на підприємствах в Україні в контексті переходу на міжнародні стандарти. Молодий вчений. 2017. №12(52). С.596-599. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_12_139
2. Пугаченко О.Б., Зарудна Н.Я. Внутрішній контроль порядку відображення в бухгалтерському та управлінському обліку довгострокових зобов'язань. Економіка та суспільство. Облік і оподаткування. 2022. Випуск №41. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1527/1469>
3. Кундеус О., Зарудна Н.; Трухоновець Б. Історична та економічна сутність зобов'язань для цілей обліку та оподаткування. Галицький економічний вісник. 2023. № 6 (85). С.76 – 87. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/44096/2/GEJ_2023v85n6_Kundeus_O-Historical_and_economic_essence_76-87.pdf
4. Кудлаєва Н.В., Фльора А.П. Економічний зміст та класифікація зобов'язань в господарських процесах суб'єкта господарювання. Молодий вчений. 2018. №10(62). С.830-834. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/3900/3843>
5. Матюха М.М. Класифікація та функціональний зміст поточних зобов'язань в організації обліку. Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». 2024. Випуск 1(74). С.70-76. URL: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/25696/3/13.pdf>
6. Чоренька О. Б. Напрями вдосконалення обліку дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємствах. Наукові записки. Економічні науки 2016. №2 (53). С.259-269. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_2016_2_33
7. Белозерцев В. С., Худякова О. С. Методика обліку та аудиту розрахунків з контрагентами на підприємстві. Економіка та держава. Економічна наука. 2019. № 1. С.73-77. URL:http://www.economy.in.ua/pdf/1_2019/14.pdf
8. Любар О. О. Удосконалення обліково-інформаційного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. Ефективна економіка. 2020. №5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7927>
9. Олійник Т. О., Каракулова А. П. Особливості організації обліку зобов'язань та їх звітування. Економічний вісник. 2016. №1. С.154-160. URL: <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/4428>

10. Національне положення стандарт бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000р. № 20. В редакції від 03.11.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>
11. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. В редакції від 23.02.2024р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
12. Національне положення стандарт бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. В редакції від 03.01.2024р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
13. Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013р. № 433. В редакції від 02.02.2024р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>
14. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності»: Переклад Міністерства фінансів України станом на 01.01.2024р. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%201_ukr_2024.pdf
15. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37«Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи»: Переклад Міністерства фінансів України станом на 01.01.2024р. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%2037_ukr_2024.pdf
16. Національне положення стандарт бухгалтерського обліку 21 «Вплив зміни валютних курсів» наказ Міністерства фінансів України від 10.08.2000 р. № 193 В редакції від 05.11.2024р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text>
17. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
18. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n2726>
19. Кодекс України з процедур банкрутства 18.10.2018 № 2597-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2597-19#Text>

References

1. Honcharuk S.M., Voitovych N.V. Harmonizatsiia obliku zoboviazan na pidpriemstvakh v Ukraini v konteksti perekhodu na mizhnarodni standarty. Molodyi vchenyi. 2017. №12(52). S.596-599. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_12_139
2. Puhachenko O.B., Zarudna N.Ia. Vnutrishnii kontrol poriadku vidobrazhennia v bukhgalterskomu ta upravlinskomu obliku dovhostrokovykh zoboviazan. Ekonomika ta suspilstvo. Oblik i opodatkuвання. 2022. Vypusk №41. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1527/1469>
3. Kundeus O., Zarudna N.; Trukhonovets B. Istorychna ta ekonomichna sutnist zoboviazan dlia tsilei obliku ta opodatkuвання. Halytskyi ekonomichnyi visnyk. 2023. № 6 (85). S.76 – 87. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/44096/2/GEJ_2023v85n6_Kundeus_O-Historical_and_economic_essence_76-87.pdf
4. Kudlaieva N.V., Flora A.P. Ekonomichniy zmist ta klasyfikatsiia zoboviazan v hospodarskykh protsesakh subiekta hospodariuvannia. Molodyi vchenyi. 2018. №10(62). S.830-834. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/3900/3843>
5. Matiukha M.M. Klasyfikatsiia ta funktsionalnyi zmist potochnykh zoboviazan v orhanizatsii obliku. Naukovo-vyrobnychi zhurnal «Biznes-navihator». 2024. Vypusk 1(74). S.70-76. URL: <https://er.knurd.edu.ua/bitstream/123456789/25696/3/13.pdf>
6. Chornenka O. B. Napriamy vdoskonalennia oblikovo-informatsiinoho zabezpechennia upravlinnia kredytorскої zaborhovanosti na pidpriemstvakh. Naukovi zapysky. Ekonomichni nauky 2016. №2 (53). S.259-269. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_2016_2_33
7. Bielozertsev V. S., Khudiakova O. C. Metodyka obliku ta audytu rozrakhunkiv z kontrahentamy na pidpriemstvi. Ekonomika ta derzhava. Ekonomichna nauka. 2019. № 1. S.73-77. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2019/14.pdf
8. Liubar O. O. Udoskonalennia oblikovo-informatsiinoho zabezpechennia upravlinnia kredytorскої zaborhovanosti pidpriemstva. Efektyvna ekonomika. 2020. №5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7927>
9. Oliinyk T. O., Karakulova A. P. Osoblyvosti orhanizatsii obliku zoboviazan ta yikh zvituvannia. Ekonomichnyi visnyk. 2016. №1. S.154-160. URL: <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/4428>
10. Natsionalne polozhennia standart bukhgalterskoho obliku 11 «Zoboviazannia»: nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 31.01.2000r. № 20. V redaktsii vid 03.11.2020 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>
11. Instruksiiia pro zastosuвання Planu rakhunkiv bukhgalterskoho obliku aktyviv, kapitalu, zoboviazan i hospodarskykh operatsii pidpriemstv i orhanizatsii: nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 30.11.1999 r. № 291. V redaktsii vid 23.02.2024r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
12. Natsionalne polozhennia standart bukhgalterskoho obliku 1 «Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti»: nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 07.02.2013 № 73. V redaktsii vid 03.01.2024r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
13. Metodychnymy rekomendatsiiamy shchodo zapovnennia form finansovoi zvitnosti: nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 28.03.2013r. № 433. V redaktsii vid 02.02.2024r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>
14. Mizhnarodnyi standart bukhgalterskoho obliku 1 «Podannia finansovoi zvitnosti»: Perklad Ministerstva finansiv Ukrainy stanom na 01.01.2024r. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%201_ukr_2024.pdf
15. Mizhnarodnyi standart bukhgalterskoho obliku 37«Zabezpechennia, umovni zoboviazannia ta umovni aktyvy»: Perklad Ministerstva finansiv Ukrainy stanom na 01.01.2024r. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%2037_ukr_2024.pdf
16. Natsionalne polozhennia standart bukhgalterskoho obliku 21 «Vplyv zminy valiutnykh kursiv» nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 10.08.2000 r. № 193 V redaktsii vid 05.11.2024r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text>
17. Podatkovyi kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
18. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 № 435-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n2726>
19. Kodeks Ukrainy z protsedur bankrutstva 18.10.2018 № 2597-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2597-19#Text>